

I told you so). Natuurlijk helpt het niet: ook ginds houdt het „schriklijk pleit” van schijn en waarheid aan.

Maar nu is dit het leuke: de Amerikaanse redacteur „bewijst”, dat de algemeene genade toch is gered door de Nederlandse synode. Grond? Wel — er staan geen aanhalingsteekens vóór en na de woorden „gemeene genade”.

Ziezo, de zaak is gered.

De zwakzinnigheid ook ginds ten troon:

Maar wat die aanhalingsteekens betreft: in „1905” staan óók geen aanhalingsteekens om de woorden eeuwige rechtvaardigmaking, onmiddellijke wedergeboorte, veronderstelde wedergeboorte.

We kunnen dus bewijzen, of „bewijzen”, (dat hangt verder van uw zedelijke ernst af), dat de Gereformeerde kerken leeren de eeuwige rechtvaardigmaking, de onmiddellijke wedergeboorte, de onderstelde wedergeboorte.

Dit laatste meenen ook wij — sedert 1942 (de binding). Maar overigens laten we het Amerikaanse „bewijs” voor wat het is. Alleen herinneren we ons, dat we hetzelfde argument al eens hoorden gebruiken door een professor van de V. U. Dezelfde schreef naar Zuid Afrika, dat Schilder de kerk verscheurde, omdat de synode niet voor zijn ultimatus had willen bukken.

Ik denk dus, dat niet de Synode aan Schilder, doch dat juist Schilder aan de synode 5 vragen heeft gesteld, met ja of neen te beantwoorden binnen veertien dagen.

O, o, wanneer hooren we weer eens theologen? En vooral zulken, die voor eenvoudige belijders plaats maken?

K. S.

Pluriformiteit der kerk.

(Slot).

Ook op dit punt verwachten wij geen tegenspraak. Althans niet voor het geheel der door ons opgeworpen vragen.

Misschien kan men aan een enkele der door ons gestelde vragen de betekenis van kernprobleem ontzeggen. Al zou dit voor het totaal dier kwesties nog heel weinig verandering brengen, toch willen wij gaarne luisteren naar iedere ingebrachte bedenking. Ons evenwel is geen enkele opmerking uit geschriften van ouderen of jongeren datum onder de oogen gekomen, waarin ontkend werd, dat vragen als door ons gesteld, voor de pluriformiteitsleer slechts bijkomstige betekenis zouden hebben.

Wij willen, voor wat dit punt betreft, nog gaarne één opmerking maken.

Ze is deze: met opzet hebben we één vraag, die wij voor ons zelf zonder eenigen twijfel als één der voornaamste, zoo niet als de voornaamste der kernvragen in dezen zien, hier niet gesteld, en ervan afgezien, aan te toonen, dat ook ten aanzien daarvan de meeningen scherp uiteengaan.

Het is nl. de vraag, of de pluriformiteit een moment van ontwikkeling is, ja dan neen. Ieder weet, dat hierop door meer dan één TOESTEMMEND geantwoord wordt. Dr V. Hepp heeft eenmaal zelf verklaard, dat Kuyper en Bavinck aan de z.i. oude leer der pluriformiteit een „nieuw element” hebben toegevoegd, nl. dat de pluriformiteit een moment van ontwikkeling beteekent. (Almanak N.D.D.D. 1934). Anderen hebben juist tegen dat moment van ontwikkeling bezwaar ingebracht, onder de jongeren, en ook onder de ouderen in vroeger of later tijd. En wij voor ons meenen, dat dr Hepp anders waardeert, ook uit wetenschappelijk oogpunt, dan ditmaal recht is, wanneer hij verklaart, dat dit element „toch niet de kern der pluriformiteitsleer raakt en beter kon worden uitgeschakeld in het destijds door hem geleverde betoog. Wij voor ons meenen — en ondergeteekende heeft dit reeds besproken in de pers, na verschijning van dr Hepp's desbetreffend artikel — dat in elk tot de kern doordringend betoog nopens de pluriformiteitsleer de ontwikkelingsgedachte van primaire betekenis is.

Niettemin, ofschoon naar ons oordeel in alle pogen om mee te arbeiden ten bate van kerk en wetenschap de kwestie der ontwikkelingsgedachte bijzonder zwaar weegt, wij ze naar onze overtuiging het christelijk denken „aan den rand” van meer dan één „afgrond” brengt, toch willen wij voor t'oonenblik de gestelde vraag terzijde laten. Ook al wisten we, dat dr Kuyper zelf de pluriformiteit „naar vaste overtuiging” als fase van ontwikkeling ziet, waartoe de kerk van Christus moest komen.

Tenzij men ons van ongelijk overtuigen kan, stellen wij dus vast, dat ten aanzien van de pluriformiteit der kerk geen gangbare leeringen bestaan.

Tenzij dan, dat de confessie als gangbare leerling genomen wordt.

Ongetwijfeld zouden wij op dit punt van ons betoog aangekomen, het recht hebben, thans te redeneeren als volgt:

a. op het onderhavige punt ontbreken gangbare leeringen, zoowel wat de pluriformiteit der kerk als algemeen probleem betreft, als ook wat aangaat de ermee samenhangende kernvragen;

b. er is dus ten aanzien van dit vraagstuk onder de gereformeerden geen andere leerling dan wat de formulieren van eenigheid inhouden;

c. deze kennen evenwel den term pluriformiteit niet eens;

d. een gangbare leerling kan dus in dezen alleen maar zijn: het geheel der confessionele uitspraken aangaande de kerk.

e. derhalve hebben wij al die opvattingen betreffende de pluriformiteit, waarvan voorstanders haar vereenigbaarheid met Schrift en belijdenis beweren, en tegenstanders ontkennen, te toetsen aan Schrift en belijdenis.

We willen niet verheelen, dat wij, wordt dit onze taak, zeker in bepaalde pluriformiteitstheorieën elementen

zien, die ons schijnen te voeren in een richting, die zich van de confessie langzamerhand verwijderd. „Het sein” moet o.i. „op onveilig” worden gezet.

Wij wij ons tot die taak reeds meermalen hebben gezet, laten wij ze thans rusten. Wij houden ons immers overtuigd, dat de synode van 1936 van geen enkele voorgedragen opvatting heeft willen constateeren, dat zij afwijkt van de confessie. Niet de synode verklaarde dat er opvattingen zijn, die met de confessie strijden, doch zij constateerde slechts, dat bepaalde personen te dien aanzien vragen stelden, meer niet.

Wij moeten ons derhalve houden aan den tekst van het synodebesluit.

Dien tekst voor oogen houdende, en ons refererende aan wat hierboven werd opgemerkt, concludeeren wij dus:

1e, dat er geen „gangbare leeringen” zijn ten aanzien van de pluriformiteit der kerk;

2e, dat derhalve aan de uitspraak van de synode van 1936, toen zij het bestaan van opvattingen, welke van de gangbare leeringen afwijken constateerde, elke feitelijke grondslag ontbreekt;

3e, dat het derhalve aan ieder onmogelijk was, de opdracht van de synode naar de van harentwege gegeven formulering, te vervullen.

Van een advies aan de synode van Sneek op dit punt onthielden wij ons dan ook. Immers, een advies werd ons slechts gevraagd in onlosmakelijk verband met de van ons begeerde onderzoek en toetsing van niet nader omschreven opvattingen. Waar van dit laatste geen sprake heeft kunnen zijn, zou het eerste bepaald ongepast zijn.

De Sneeker synode heeft de pluriformiteitskwestie dan ook laten liggen. Ze heeft alleen maar gezegd, dat op een bepaald puntje nog eens moest studie gemaakt worden. Naar vaste gewoonte benoemde zij een commissie. Deze verzocht ondergeteekende in een vriendelijk briefje, eens te vertellen, wat hij van de artikelen der confessie inzake de kerk dacht. Even vriendelijk antwoordde ondergeteekende, dat hij, alvorens antwoord op die invitatie te geven, graag eerst wilde weten, of de correspondentie ook publiek mocht worden gemaakt. Op deze vraag heeft de commissie nimmer ook maar één woord geantwoord. Spijtig genoeg, want 't raakt de zaken der kerk. En der belijdenis.

Kunt U erbij?

Wij niet, — misschien.

K. S.

Advies.

De synodocratisch gebonden predikant van Zutphen heeft een drukwerkje rondgezonden, waarin een en ander voorkomt, dat aan zijn „synode” misschien zou kunnen worden voorgesteld, en vraagt nu, óók aan vrijgemaakte predikanten, hem te willen berichten wat ze daarvan denken. Het bevat een of ander inzake een mogelijk revisie-verzoek.

Ik kan slechts adviseeren, op de gestelde vragen niet te antwoorden. Ook dit stuk laat de eigenlijke kwestie weer buiten beschouwing en vermeent bovendien zich een oordeel uit te spreken over zaken, waarvan de auteur niets weet, om de eenvoudige reden, dat zijn „synode” de stukken waar het op aankomt aan de kennis van zijn kerken heeft onthouden. Wij kiezen van niemand een soort van lankmoedighedsgebaar, want we hebben de kerken van den Zutphenschen dominee gediend met bezwaren en adviezen die goed waren, en hebben dus aan lankmoedighedsgebaren geen behoefte; vooral niet, omdat dan het recht der kerken nog niet erkend wordt en dat van ons evenmin. Men moet ginds maar eens beginnen te eischen, dat de stukken op tafel komen, en dat een beschuldigde gelegenheid krijgt, zich te verweren tegen al de nonsens, die wordt ingebracht, en die zich zelf reeds verteerd heeft. De methode van elk-een-heeltje-over-den-neus-en-dan-maar-vrede baat niet meer.

K. S.

Eenige critische opmerkingen

in verband met het rapport inzake de verlangde opheffing van de over Prof. Schilder uitgesproken schorsing.

Nadat er eerst van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken een Toelichting was verschenen, waarin het schorsingsbesluit ten aanzien van prof. Schilder werd toegelicht, is er een Rapport gepubliceerd, waarin de sindadien bij de Synode binnengekomen bezwaarschriften worden behandeld.

Ook dan wanneer men voor zichzelf de conclusie getrokken heeft uit de scheiding makende beslissingen der Synode en haar schoolsch-leerstellig en synodaal-hierarchisch juk heeft afgeworpen, blijft er toch de noodzakelijkheid om kennis te blijven nemen van de handelingen der Synode en motiveeringen dier handelingen, die verder in betrekking tot deze zaak vallen waar te nemen. Met dat doel nemen wij dus ook het Rapport ter hand van Deputaten der Synode, blijkbaar samengesteld door prof. Nauta, die het ook ondertekend heeft en van wiens hand reeds eerder rapporten in deze zaak verschenen.

Door één der broeders ambtsdragers, die dit Rapport, dat aan de Kerken werd uitgebracht, ontving, daartoe in de gelegenheid gesteld, heb ik met belangstelling van dit Rapport kennis genomen.

In hetgeen thans volgt, worden U eenige notities voorgelegd, die door mij al lezende bij dit Rapport als kantteekening werden gemaakt.

Vóór al ik opmerken, dat het mij niet goed mogelijk lijkt dit Rapport op zijn feitelijke merites te beoordeelen. Daartoe zou men de bezwaarschriften zelf, waarover dit Rapport handelt, ook tot zijn beschikking moeten hebben. Daarom dienen wij dit Rapport, voor zover het reactie is op ingediende bezwaren te laten rusten en moeten het dus aan hen, die hun bezwaren bij de Synode indienden overlaten na te gaan of hun bezwaren zuiver in dit Rapport worden weergegeven of ze inderdaad vermeld worden en het Rapport in het algemeen dus recht laat wederkeren aan hetgeen tegen handelingen en besluiten der Generale Synode in deze zaak werd ingebracht.

Men zou hiertegen kunnen opmerken, dat men er toch van uit dient te gaan, dat zulks inderdaad geschied is en dat men dus in dat vertrouwen wel van de zaak kennis kan nemen.

Tegen het in toepassing brengen van dezen algemeen goeden regel, heb ik in dit speciale geval evenwel bedenkingen, op grond van hetgeen in het verleden viel waar te nemen in voorgaande rapporten, waarbij men wel in staat was om het Rapport met de stukken zelf waarover het handelde te vergelijken.

Zonder in den breede hierop nader in te gaan, mag ik in dit verband wel verwijzen naar hetgeen in mijn bezwaarschriften van 10 en 26 Mei en van 1 Augustus j.l. daarover werd opgemerkt. Alleen ter herinnering noem ik nog volgende twee voorbeelden van onjuiste interpretatie van ontvangen brieven in synodale rapporten:

Op pag. 10 der Toelichting schrijft de Synode dat prof. Schilder in zijn brief van 6 Maart 1943 geschreven zou hebben, dat „elke nadere informatie en het antwoord over zijn brief aan den kerkeraad van Kampen afhankelijk gemaakt werd van het behoorlijk en royaal terugnemen van den gestelden eisch”.

In werkelijkheid had prof. Schilder in dezen brief precies het tegendeel geschreven: „Ik ben niet voornemens Uw opdrachtgevers (d.i. de Synode, G.) mijnzijds te verzoeken, hun eisch terug te nemen”. En toen de Commissie evenals de schrijver van de Toelichting hem antwoordde uit dien brief van 6 Maart 1943 vernomen te hebben, dat hij bereid was te antwoorden, mits de Synode haar eisch terugnam, heeft prof. Schilder in zijn brief van 2 April 1943 de heeren Deputaten nog nadrukkelijk hierop attent gemaakt, toen hij schreef: U schrijft, dat ik deze bereidverklaring bond aan de conditie, dat Uw opdrachtgevende vergadering „den destijds gestelden eisch” zou hebben teruggenomen. Maar ik heb dit nergens gezegd, (cursivering van mij, G.). Ik verklaarde mij bereid U te antwoorden, „indien U zich nader verklaard heeft ten aanzien van de basis der besprekingen”. En toch schrijft de schrijver van de Toelichting nog maar rustig, dat dit terugnemen van dien eisch wel door prof. Schilder zou zijn verlangd. Men heeft dus hier een bewijs ervan, dat deze Synode het bestaat te beweren, dat prof. Schilder iets geschreven heeft, terwijl hij precies het tegenovergestelde schreef en bovendien nog extra daarop attent maakte ook.

Het tweede voorbeeld: wanneer prof. Schilder in zijn brief aan den kerkeraad van Kampen, van begin 1944 het volgende schrijft: „Geen Synode heeft het recht te fungeeren als Opperkerkeraad, die het vrije leven der kerken verstikt en door haar aanblijven na afgehandeld agendum een nieuwe Synode, al of niet „ad hoc” in den weg te staan en in de geboorte te verhinderen. En geen Synode heeft het recht door willekeurige postacta op Uw kerkelijk leven van bovenaf in te grijpen”, dan maakt hiervan het Synodale Rapport op pag. 17 der Toelichting: „Daarin geeft prof. Schilder in niet onduidelijke termen te verstaan, dat hij het gezag der Synode niet erkent”. Terwijl het juist duidelijk is, zoodat zelfs een kind het kan begrijpen, dat prof. Schilder alleen tegen door hem met name genoemde gezagshandelingen bezwaren inbrengt, waaruit volgens hem gezagsverschrijding aan den dag treedt. Iemand die opneemt tegen misbruik van gezag, ontkent daarom nog maar niet het gezag.

Wie nu constateert, dat in het eene geval de Synode aan prof. Schilder precies het tegendeel in den mond legt, van hetgeen hij heeft gesproken en haar in het andere geval een volkomen tendentieuze en verkeerd beeld ziet geven van diens opvattingen, zal er met mij inderdaad gegronde bezwaren tegen hebben deze Synode en haar Deputaten dit vertrouwen te schenken, dat stukken van anderen in hun handen voor zuivere weergave veilig zijn.

Daarbij komt, dat zooals in het vervolg van deze critische opmerkingen nog wel zal blijken, daar waar men wel in staat is de ingebrachte bezwaren te beoordeelen, omdat zij een algemeen karakter dragen en meermalen te berde werden gebracht, men een enkele maal kan waarnemen, dat het essentiële van het bezwaar niet naar voren komt.

Om al deze redenen dus hebben wij geen vertrouwen in dit synodale rapport, voor zover het de bezwaarschriften tracht weer te geven. Dik klemte te meer, wanneer wij er op letten, dat in dit Rapport de brieven van niet minder dan 46 kerken, 7 classes, 2 particuliere synodes en 50 ambtsdragers en leden der kerk werden gereschikt en in groepen ingedeeld.

Groepieren is een heele kunst, waarbij al naar gelang de wijze van „grouper les chiffres” het resultaat zeer verschillend kan uitkomen. Ook dit motief belet mij om mij te wagen aan een vergelijking van Rapport en bezwaren, waarover het handelt.

In mijn bezwaarschrift van 1 Aug. j.l. heb ik aan het eind daarvan met de feiten aangetoond, dat de geschriften van deze Synode uitgegaan, niet zijn vrij te pleiten, en inderdaad de duidelijke sporen dragen van een onzuivere gezindheid ten opzichte van den broeder Schilder. Al behoeft men nu dit feit in zijn overleggingen niet te laten overheerschen, men moet het evenmin verwaarlozen.

Het is dus om al deze redenen dat ik mij er uitsluitend toe bepaal verschillende in dit rapport voorkomende opmerkingen op zichzelf te beschouwen en in onderling verband met elkander. Dat is natuurlijk wel mogelijk en daartegen behoeft men niet het minste bezwaar te hebben.

Zooals op pag. 17 van mijn bezwaarschrift van 1 Augustus j.l. reeds aangetoond, kwam de Synode in haar Toelichting bij haar praktische hanteering van artikel 31 K.O. zelf in tegenspraak met opvattingen door haar voorganger, met ondertekening van prof. Nauta, in de Mededeelingen aan de Kerken in begin 1943 kenbaar gemaakt.

Datzelfde verschijnsel van tegenspraak met zichzelf valt ook in dit nieuwe synodale geschrift weer waar te nemen:

Op pag. 3 van dit Rapport lezen wij, dat deze Deputaten het afkeuren, dat men begint zijn bezwaren tegen synodebesluiten bij de mindere vergaderingen in behandeling te geven. Zij noemen dit nadrukkelijk kerkrechtelijk onjuist en vervolgen dan: „Er is immers van de uit-

spraak eene dergere vergadering voorgehouden of op zijde

Houden wij in den nog wel ten een besluit

Maar pre

Deputaten i

zij de opvat

baar met in

lichten. Dan

keraad, dus

recht heeft

zetten. Pag.

„Een plaac

en dit recht

bewezen ac

synodaal be

ken, zonder

te verliezen

raken”.

Nu zou r

wel de be

daarmee he

over te den

er geen twi

Sneek Utre

de kerken c

onder welk

prof. Nauta

vermeld vi

grote begi

nig geval,

is, dat een

is met het

ons vast, d

besluit niet

werpen”.

Hier schr

van dezen

Rutgers vo

plichten v

ten van m

Woord bij

Maar dat

voor een k

Synode „op

op pag. 3 i

vergaderi

der Genera

verder gaa

en dus v

staat de e

spraak tot

van dit Ra

Hieruit

het in het

kunnen zij

aan God d

onderwerp

dit ook, d

voorts bew

bewandelt,

raad wend